

Sygn. akt II CSKP 1084/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący)
SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)
SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości T. w upadłości w K. przeciwko
Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej w S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 2 marca 2023 r.
w Izbie Cywilnej w Warszawie,
skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 6 października 2020 r., sygn. akt I ACa 307/20,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód syndyk masy upadłości T w K. domagał się zasądzenia od Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w S. (dalej: „Kasa Krajowa”) 232 302 zł z odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty.

Wyrokiem z 20 lutego 2020 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku zasądził od pozwanej na rzecz powoda 232 302 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 14 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy ustalił, że uchwałą z 24 czerwca 2000 r. walne zgromadzenie pozwanej Kasy Krajowej utworzyło fundusz promocyjno-reklamowy, który zgodnie z § 52 statutu, zmienionego uchwałą z 8 października 2012 r., był opłacany ze składek zrzeszonych w niej spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. W wykonaniu obowiązku statutowego Twoja SKOK, będąca na zasadzie ustawowego przymusowego zrzeszenia członkiem Krajowej Kasy, wpłaciła na rzecz pozwanej 26 czerwca 2013 r., 26 września 2013 r., 27 grudnia 2013 r., 28 marca 2014 r. i 27 czerwca 2014 r. łącznie 232 302 zł. Środki funduszu reklamowo-promocyjnego były wydatkowane na cele promocji i reklamy spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Działalność reklamowa finansowana ze środków funduszu nie dotyczyła bezpośrednio Twojej SKOK.

W dniu 27 października 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (dalej: „u.s.k.o.k.”), która określiła cele i zadania Kasy Krajowej, do których nie należała działalność promocyjna i reklamowa. W art. 44 ust. 2 tej ustawy wskazano, że Kasa Krajowa może prowadzić na rzecz kasy lub jej członków, działalność inną niż określona w ust. 1, na podstawie umowy zawartej z tą kasą. W art. 86 ust 2 pkt 1 ustawy został nałożony na Kasę Krajową obowiązek dostosowania statutu do postanowień ustawy w terminie sześciu miesięcy od dnia jej wejścia w życie i przedstawienia tego statutu do zatwierdzenia Komisji Nadzoru Finansowego.

Sąd Okręgowy uznał, że świadczenia Twojej SKOK uiszczane na fundusz reklamowo-promocyjny miały charakter świadczeń nienależnych. Obowiązek ich spełniania wynikał z postanowień statutu Kasy Krajowej, którym powódka jako obligatoryjny członek, pozostawała związana.

Sąd Okręgowy uznał, że wiąże go prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z 22 stycznia 2015 r., XV C 290/14, stwierdzający, że postanowienia statutu Kasy Krajowej dotyczące funduszu reklamowo-promocyjnego i obowiązkowych składek na ten fundusz są nieważne jako sprzeczne z prawem. Orzeczenie to korzysta z tzw. prawomocności rozszerzonej (art. 365 § 1 k.p.c.). Sąd nie był zatem uprawniony do weryfikacji zgodności z prawem postanowień statutu dotyczących funduszu reklamowo-promocyjnego. Orzeczenie to nie kreowało nowego stanu prawnego, a jedynie stwierdzało stan sprzeczności statutu z nowo uchwalonymi przepisami.

Postanowienia statutu nie mogą być sprzeczne z ustawą. Przepisy ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych nie pozostawiały żadnej swobody w zakresie tworzenia funduszy ani Kasie Krajowej, ani zrzeszonym w tej Kasie członkom. Ustawa enumeratywnie wskazała, jakie fundusze może tworzyć Kasa Krajowa i jakie cele może ten podmiot realizować. Wśród tych celów nie ma działalności reklamowo-promocyjnej, co wyłączało możliwość utworzenia funduszu realizującego ten cel. Obowiązująca obecnie ustawa o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych w art. 44 ust. 2 daje Kasie Krajowej możliwość prowadzenia na rzecz kasy lub jej członków działalności innej, niż określona ustawowo, jedynie na podstawie umowy zawartej z tą kasą. Prowadzi to do wniosku, że po wejściu w życie wspomnianej ustawy konieczne było zawarcie nowego porozumienia (umowy), którego przedmiotem miałyby być działalność promocyjno-reklamowa. Pozwana mogła więc pogodzić wolę części członków Kasy Krajowej pozostawienia funduszu promocyjno-reklamowego z nową ustawą przez zawarcie stosownych umów, których przedmiotem byłoby prowadzenie właśnie takiej działalności.

Pozwana powinna była zaprzestać pobierania składek od momentu wejścia w życie nowej ustawy, a tym bardziej nie powinna ich wydatkować, narażając się przy tym na obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

Nowe przepisy jasno i precyzyjnie wskazywały, jakie fundusze mogą zostać utworzone przez pozwaną. Pozwana posiadała profesjonalną obsługę prawną i dysponowała opinią prawną, w której treści wprost wskazano, że nowa ustawa

tworzy zamkniętą listę funduszy własnych Krajowej Kasy. Bezspornym w sprawie było też to, że po wejściu w życie nowej ustawy część SKOK – członków pozwanej zażądała likwidacji funduszu reklamowego. Okoliczności te przemawiają za stwierdzeniem, że pozwana musiała liczyć się z obowiązkiem zwrotu pobranych składek.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 6 października 2020 r. oddalił wniesioną przez pozwaną apelację od powyższego wyroku.

Sąd drugiej instancji zgodził się z dokonaną przez Sąd pierwszej instancji interpretacją przepisów prawa materialnego, jak również podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, przyjmując je za własne. Zaakceptował pogląd wyrażony przez Sąd pierwszej instancji, że wejście w życie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych spowodowało, że postanowienia statutu niezgodne z nową ustawą stały się nieważne z chwilą jej wejścia w życie. Nałożony na podstawie art. 86 ust. 2 u.s.k.o.k. obowiązek dostosowania statutu do postanowień ustawy w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie i przedstawienia tego statutu do zatwierdzenia Komisji Nadzoru Finansowego, nie może przemawiać za obowiązywaniem zmienionej ustawy przez okres przewidziany dla zmiany statutu. Do obowiązującego w Kasie Krajowej statutu mają bowiem zastosowanie postanowienia nowej ustawy, wprowadzonej 5 listopada 2009 r. Przemawia za tym nie tylko wynikający z 86 ust. 2 u.s.k.o.k. obowiązek dostosowania dotychczasowych statutów do nowej ustawy, ale także art. 279 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (dalej: „pr.spółdz.”), mający zastosowanie do Kasy Krajowej na podstawie art. 41 ust. 1 u.s.k.o.k. Wynika z niego, że w razie sprzeczności między określonymi postanowieniami statutu, a przepisami ustawy zmieniającej Prawo spółdzielcze, zastosowanie mają przepisy ustawy zmieniającej. Przyjmując nieważność postanowień statutu sprzecznego z nową ustawą, nie sposób zatem uznać skutków ich nieważności z inną datą niż wejścia w życia nowej ustawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki warunkujące zasadność roszczenia powoda. Pozwana wydając otrzymane kwoty, powinna się liczyć z obowiązkiem ich zwrotu. Posiada

profesjonalną obsługę prawną, nadto brzmienie wprowadzonych nowych przepisów było jasne i nie nasuwało wątpliwości. Zasadnym było zatem ustalenie, że wnioskując o zmianę statutu, pozwana liczyła się z tym, że dotychczas płacone składki nie mają podstawy prawnej. W konsekwencji powinna była liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczenia uzyskanego od powoda.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku skargę kasacyjną wywiodła pozwana, zarzucając naruszenie:

1) art. 86 ust. 2 u.s.k.o.k. w zw. z art. 279 § 2 pr.spółdz. wskutek uznania, że wejście w życie o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych spowodowało nieważność postanowień statutu Kasy Krajowej objętych obowiązkiem dostosowania do jej przepisów w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy;

2) art. 409 k.c. przez błędne uznanie, że pozwana powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu składek na fundusz reklamowo-promocyjny, wobec wykazania przez nią, że istniały obiektywne powody do tego, aby pozwana nie musiała liczyć się z takim obowiązkiem;

3) art. 410 § 2 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie na skutek uznania, że odpadła podstawa świadczenia powoda na skutek tego, że postanowienia § 52 ust. 2 pkt 3 i § 52 ust. 2 statutu stały się nieważne z dniem wejścia w życie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych i tym samym zaistniała podstawa do zwrotu świadczenia przez pozwaną, podczas gdy *causa* świadczenia nie odpadła, gdyż powódka była beneficjentem działalności opisanej w § 52 ust. 2 pkt 3 i § 52 ust. 7 i świadczyła *causa obligandi*, a nie *solvendi*.

Podnosząc powyższe zarzuty, pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz o zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji przez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie są zasadne.

Z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń stanu faktycznego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika, że prawomocnym wyrokiem sądu ustalono nieważność postanowień statutu pozwanej regulujących zasady tworzenia funduszu reklamowo-promocyjnego, na podstawie których powód był zobowiązany do świadczenia. Nie można również pominąć brzmienia przepisów nowej ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, które mają zastosowanie w przypadku stwierdzenia sprzeczności między postanowieniami statutu i nową ustawą, tj. art. 41 ust. 1, jak też art. 86 ust. 2 u.s.k.o.k. W art. 86 ust. 2 u.s.k.o.k. nałożony został na Kasę Krajową obowiązek dostosowania statutu do postanowień tej ustawy w terminie 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, tj. od 27 października 2012 r. i przedstawienia tego statutu do zatwierdzenia Komisji Nadzoru Finansowego. Do obowiązującego w Kasie Krajowej statutu miały zatem zastosowanie postanowienia nowej, przyjętej 5 listopada 2009 r. ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Przemawia za tym nie tylko wynikający z 86 ust. 2 u.s.k.o.k. obowiązek dostosowania dotychczasowych statutów do nowej ustawy, ale także art. 279 § 2 pr.spółdz. mający zastosowanie do Kasy Krajowej z mocy art. 41 ust. 1 u.s.k.o.k. Wynika z niego, że w razie sprzeczności między określonymi postanowieniami statutu a przepisami ustawy zmieniającej Prawo spółdzielcze zastosowanie mają przepisy ustawy zmieniającej (zob. wyrok SN z 6 października 2016 r., IV CSK 826/15, OSNC 2017, nr 6, poz. 69). W nowej ustawie ustrojowej o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych nie przewidziano sankcji w razie stwierdzenia sprzeczności postanowień statutu z przepisami nowej ustawy. Wskazane okoliczności, a zwłaszcza nałożony przez art. 86 ust. 2 u.s.k.o.k. obowiązek dostosowania dotychczasowego statutu Kasy Krajowej do nowej ustawy oraz odpowiednie zastosowanie art. 279 § 2 pr.spółdz. uzasadniają zastosowanie do postanowień statutu sprzecznych z nową ustawą sankcji nieważności, przyjętej przez Sądy *meriti*, również przy uwzględnieniu dominującego w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiska, że statut spółdzielni jest szczególnym rodzajem umowy, a zatem jest instytucjonalnie związany z reżimem cywilnych czynności prawnych (zob. wyroki SN: z 6 października 2016 r., IV CSK 826/15, OSNC 2017, nr 6, poz. 69, i z 14 czerwca 2017 r., IV CSK 461/16).

Uchwała kolegialnego organu spółdzielni, która rodzi skutki prawne, nie może naruszać bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa. Stwierdzenie na podstawie art. 189 k.p.c. nieważności uchwały walnego zgromadzenia członków spółdzielni z powodu jej sprzeczności z prawem (art. 42 § 2 pr.spółdz.) eliminuje tę uchwałę z obrotu ze skutkiem wstecznym od chwili jej podjęcia (zob. wyroki SN z 21 maja 2004 r., V CSK 443/03, i z 24 maja 2012 r., V CSK 305/11). W okolicznościach sprawy sprzeczność uchwały z bezwzględnie obowiązującymi przepisami powstała z chwilą wejścia w życie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Sąd Najwyższy w wyroku z 14 czerwca 2017 r., IV CSK 461/16, stwierdził, że postanowienia § 52 ust. 2 pkt 3 i 7 statutu pozwanej, przyjęte przed wejściem w życie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, są nieważne ze względu na sprzeczność z bezwzględnie obowiązującymi przepisami nowej ustawy. Stąd podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 86 ust. 2 u.s.k.o.k. w zw. z art. 279 § 2 pr.spółdz. uznać należy za bezzasadny.

Bez względu przy tym na wyznaczony przez ustawodawcę termin do dostosowania statutu pozwanej do postanowień nowej ustawy i związaną z jego upływem możliwość poddania kontroli zgodności postanowień statutu spółdzielni z przepisami nowej ustawy, wobec bezpośredniego stosowania przepisów nowej ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowych, zgodność z prawem podjętej uchwały w przedmiocie zmian w statucie powinna być oceniana na chwilę wejścia w życie nowej ustawy, tj. na 27 października 2009 r.

Bezzasadny jest również podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 410 § 2 k.c. W odniesieniu do tego zarzutu należy zauważyć, że uzyskanie bez podstawy prawnej korzyści majątkowej kosztem innej osoby nakłada na wzbogaconego obowiązek wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości (art. 405 k.c.). Świadczenie nienależne (art. 410 k.c.) jest szczególną postacią bezpodstawnego wzbogacenia (art. 405 k.c.) obejmującą przypadki, w których wzbogacony uzyskał korzyść majątkową w wyniku świadczenia.

W orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że ogólne przesłanki bezpodstawnego wzbogacenia w przypadku nienależnego świadczenia należy rozumieć specyficznie, gdyż sam fakt spełnienia go uzasadnia roszczenie kondykcyjne. W takim przypadku nie zachodzi już potrzeba badania w procesie, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło osobę, na rzecz której świadczone (*accipiens*), oraz czy majątek świadczącego (*solvens*) uległ zmniejszeniu. Uzyskanie nienależnego świadczenia samoistnie wypełnia przesłankę powstania wzbogacenia, a spełnienie tego świadczenia przesłankę zubożenia (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; wyroki SN: z 24 listopada 2011 r., I CSK 66/11; z 9 sierpnia 2012 r., V CSK 372/11; z 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12; z 15 maja 2014 r., II CSK 517/13; z 29 listopada 2016 r., I CSK 798/15; z 11 maja 2017 r., II CSK 541/16; z 17 czerwca 2021 r., IV CSKP 49/21).

Skoro pozwana stała się beneficjentką środków finansowych przekazywanych przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe na fundusz reklamowo-promocyjny i mogła nimi swobodnie dysponować, decydując, na co zostaną przeznaczone, to została wzbogacona w rozumieniu art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c. Kontynuowanie dotychczasowej działalności reklamowo-promocyjnej na podstawie postanowień statutu, co do ważności których zarówno pozwana, jak i inne kasy, po wejściu w życie nowej ustawy o spółdzielczych kasach, miały wątpliwości, nie uzasadnia twierdzenia, że pozwana nie była beneficjentką wpłacanych środków na fundusz reklamowo-promocyjny tylko z tego względu, że były one przeznaczone na działalności reklamową i propagowanie idei spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Środki te były w dyspozycji pozwanej, a sposób ich późniejszego rozdysponowania może być przedmiotem oceny na płaszczyźnie obowiązku ich zwrotu. Na taką ocenę nie mają też wpływu ewentualne korzyści wizerunkowe, jakie w ocenie pozwanej odnosiły zrzeszone kasy w związku z prowadzoną ze środków funduszu działalnością reklamowo-promocyjną.

Zgodnie z art. 409 k.c. obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Przepis ten wyraża zasadę aktualności wzbogacenia, według

której bezpodstawnie uzyskana korzyść podlega zwrotowi w takim zakresie, w jakim zobowiązany do jej zwrotu pozostaje wzbogacony. Odstępstwo od tej reguły wynika z art. 409 *in fine* k.c. – zobowiązanie do zwrotu korzyści nie wygasa mimo braku wzbogacenia, jeżeli zobowiązany, wyzbywając się korzyści lub zużywając ją, powinien się liczyć z obowiązkiem zwrotu. Okoliczności powodujące w typowym wypadku powstanie świadomości obowiązku zwrotu to, najogólniej rzecz ujmując, przede wszystkim okoliczności wskazujące, że korzyść jest nienależna lub istnienie co do tego sporu między stronami (zob. wyroki SN z 19 czerwca 1951 r., C. 364/51, OSN 1953, nr 1, poz. 12, i z 3 października 2005 r., III PK 82/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 239).

Artykuł 409 k.c., potwierdzając generalnie obowiązek zwrotu korzyści (art. 405 k.c.), wprowadza jednocześnie inną zasadę uwzględniania aktualności wzbogacenia. Według tej reguły obowiązek zwrotu lub wydania korzyści wygasa, jeżeli dojdzie do jej zużycia lub utraty. Dlatego przewidzianą w tej samej normie powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu w momencie wyzbywania się lub zużywania korzyści należy traktować jako wyjątek od zasady aktualności wzbogacenia. W tym zakresie przepis ten nie może być przedmiotem wykładni rozszerzającej. Ciężar udowodnienia faktów, na podstawie których zubożony twierdzi, że uzyskujący korzyść powinien być liczyć się z obowiązkiem zwrotu lub wydania korzyści, obciąża zubożonego.

Powinność przewidywania przez wzbogaconego powstania obowiązku zwrotu korzyści uregulowana w art. 409 k.c. oznacza zarówno sytuację, w której zobowiązany do zwrotu wiedział, że korzyść mu się nie należy, jak również sytuację, gdy co prawda był subiektywnie przekonany, iż korzyść mu się należy, lecz na podstawie okoliczności sprawy obiektywnie powinien się liczyć z możliwością obowiązku zwrotu. Ten, kto przyjął świadczenie nienależne, powinien w chwili wyzbycia się korzyści liczyć się z obowiązkiem zwrotu wtedy, gdy wie albo powinien wiedzieć lub przypuszczać, że mu się ono nie należy ze względu na wadliwą podstawę prawną bądź też możliwość jej odpadnięcia. Nie są tu istotne właściwości psychiczne danego podmiotu, lecz to, czy przeciętny podmiot o takich samych cechach psychicznych zdawałby sobie sprawę z obowiązku zwrotu.

Powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu, o której mowa w art. 409 k.c., nie jest zatem kwestią świadomości wzbogaconego; decydujące znaczenie mają w tej mierze kryteria obiektywne, co w przypadku spółdzielni zrzeszającej w skali kraju szereg innych spółdzielni oznacza konieczność przyjęcia podwyższonego standardu staranności, wymaganego od profesjonalnego uczestnika obrotu. Świadomość obowiązku zwrotu bezpodstawnie wzbogaconego ma nastąpić w chwili wyzbywania się korzyści (zob. wyroki SN: z 2 marca 2010 r., II PK 246/09; z 21 kwietnia 2010 r., V CSK 320/09; z 2 lutego 2012 r., II CSK 670/11; z 20 czerwca 2012 r.; I CNP 76/11; z 12 lutego 2013 r., II PK 180/11; z 29 czerwca 2016 r., III CSK 267/15; z 17 czerwca 2021 r., IV CSKP 49/21).

Do wygaśnięcia obowiązku zwrotu korzyści nie wystarcza, aby wzbogacony zużył korzyść; równie istotne jest to, aby ze zużyciem tym łączyło się ustanie stanu wzbogacenia. Warunek ten nie jest zrealizowany, jeżeli wzbogacony nabył za uzyskaną korzyść inne mienie, które nadal stanowi element jego aktywów – stan wzbogacenia odpowiadający wartości tego mienia istnieje wtedy w dalszym ciągu. Wyzbycie się lub utrata korzyści, uchylająca konieczność zwrotu wzbogacenia, zachodzi zatem jedynie w razie bezproduktywnego, konsumpcyjnego zużycia korzyści (zob. wyrok SN z 18 sierpnia 2017 r., IV CSK 628/16, i powołane tam orzecznictwo). W niniejszej sprawie tego rodzaju sytuacja nie zachodziła.

Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika, że kwestia zapłaty składki na fundusz reklamowo-promocyjny była sporna w relacjach pozwanej i kas członkowskich już od wejścia w życie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Należało zarazem przyjąć, że na pozwanej spoczywała powinność kontroli postanowień statutu w aspekcie zgodności z aktualnym ustawodawstwem, tym bardziej że art. 86 ust. 2 u.s.k.o.k. nakładał na nią obowiązek dostosowania statutu do postanowień tej ustawy. Pozwana powinna była zatem z chwilą wejścia w życie ustawy podjąć działania zmierzające do przeglądu postanowień statutu pod kątem ich zgodności z nowym stanem prawnym, a w razie potrzeby – podjąć działania dostosowawcze. Zgłaszane wątpliwości co do zgodności postanowień statutu z nową ustawą o spółdzielczych kasach oraz ustawowy obowiązek dostosowania statutu do nowej ustawy i uzyskanie zatwierdzenia jego treści przez Komisję Nadzoru Finansowego,

prowadzą do wniosku, że pozwana powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu nienależnie pobranych świadczeń (art. 409 k.c.).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 14 czerwca 2017 r., IV CSK 461/16, kwestia dopuszczalności prowadzenia przez pozwaną działalności reklamowo-promocyjnej nie budzi szczególnych prawnych wątpliwości. Niemożność prowadzenia dowolnej działalności przez pozwaną wynikała jednoznacznie z art. 43 u.s.k.o.k., zgodnie z którym Kasa Krajowa nie może prowadzić innej działalności niż określona w ustawie lub w ustawach odrębnych. W ustawie o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych nie uwzględniono zaś czynności z dziedziny promocji lub reklamy, a zarazem nie uwzględniały jej też ustawy odrębne. W sytuacji gdy pozwana przejawiała wątpliwości co do dopuszczalności dalszego funkcjonowania funduszu reklamowo-promocyjnego, podważanego przez większość zrzeszonych kas, ale większością niewystarczającą do przegłosowania zmian statutu, to mogła odpowiednio wcześniej podjąć samodzielnie działania mające na celu przesądzenie tej kwestii przez sąd (wytaczając powództwo o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c.), zamiast biernie oczekiwać na aktywność zrzeszonych kas (tak wyrok SN z 17 lutego 2022 r., II CSKP 99/22). W konsekwencji zarzut naruszenia art. 409 k.c. przez błędne uznanie, że pozwana powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu składek na fundusz reklamowo-promocyjny, nie zasługuje na uwzględnienie.

W konsekwencji skarga kasacyjna pozwanego nie miała uzasadnionych podstaw, w związku z czym podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[as]